

Devaterník skalní

Helianthemum rupifragum Kerner

Stupeň ohrožení: A1

syn.: *H. italicum* (L.) Pers. subsp. *rupifragum* (Kerner) Beger; *H. oelandicum* Wahlenb.; *Rhodax rupifragus* (Kerner) Holub

POPIS

Trsnaté, drobné polokeřky, max. 20 cm vys. Sterilní výhony krátké, polovzpřímené, se shloučenými listy do naznačených listových růžic, fertilní lodyhy dole vystoupavé, přímé, pokryté hustě svazečkovitými přitisklými chlupy s ojedinělými žlázkami-nežláznaté. Listy podlouhlé n. kopinaté, 10-25 mm dl., jen 2-6 mm šir., na vrcholu se špicí, na okraji mírně podvinuté, oboustranně zeleně zbarvené, na líci s dlouhými přitisklými chlupy, na rubu pokryty svazečkovitými chlupy. Květy v terminálním chudém květenství (3-15 květů), žluté, obaly rozlišený. Vnější dva kališní lístky listenovité, kopinaté, zelené, vnitřní 3 široce vejčité, až 6 mm dl., zaoblené, blanité, se svazečkovitými, ale i hvězdovitými chlupy. Korunní lístky široce obvejčité, stejně dl. jako široké, na vrcholu uťaté, až 8 mm dl. Tobolky vejčité kulovité, vždy vzpřímené.

Podobný a příbuzný *H. canum* se odlišuje od *H. rupifragum* především těmito znaky: listy na líci, ale především na rubu bělo-šedoplstnaté, korunní lístky výrazně delší než široké.

EKOLOGICKÉ NÁROKY

Podobně jako předešlý druh, je i tento vázán na území ČR na reliktní společenstva skalních stepí sv. *Seslerio-Festucion glaucae*. Podkladem jsou jurské vápence, příp. opuky nebo travertiny, v ČR pouze jurské n. triasové vápence, výslunné, extrémní polohy.

ROZŠÍŘENÍ:

Areál: těžiště rozšíření je na Balkánském poloostrově, odkud zasahuje exklávami do střední Evropy: na Slovensko a jedinou lokalitou na Moravu, kde u Štramberka dosahuje tento druh severní hranice rozšíření ve střední Evropě. Mimo to se vyskytuje ještě ve 3 areálech podél karpatského oblouku na území Rumunska, značně je rozšířen na střední Ukrajině a skupina lokalit se nalézá na střední části ř. Don, kde dosahuje absolutní severní hranice svého rozšíření. Uváděný výskyt v Malé Asii, na Krymu a na Kavkaze se týká subsp. *orientale* (Grosser) Proctor.

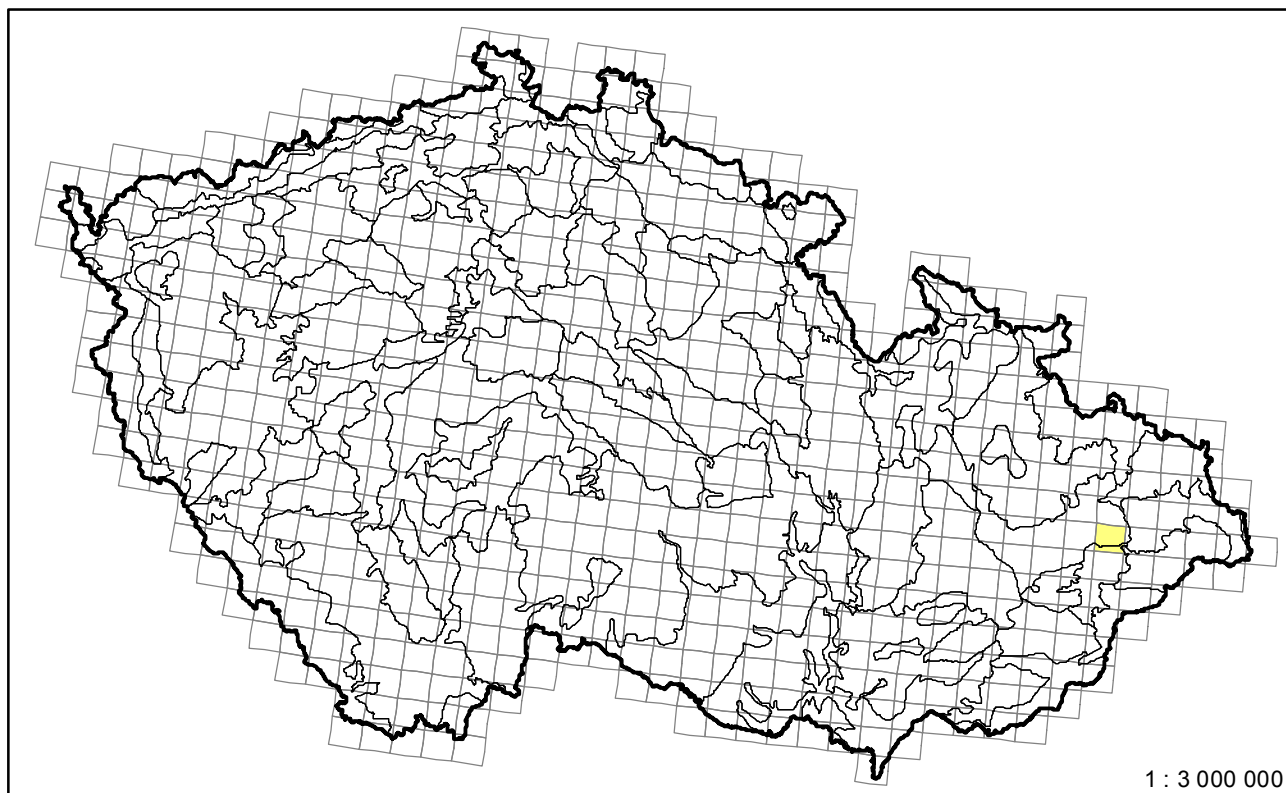
V ČR byla známa pouze jediná lokalita na vrchu Kotouč u Štramberka, nedaleko Nového Jičína, ve fytogeografickém podokrese 76a Moravská brána. Na lokalitě byl druh dříve údajně hojný, avšak populace byla zřejmě zničena těžbou vápence rozrůstajícího se lomu. Druh nebyl od roku 1951 potvrzen; ač je považován za neznámý, jeho recentní status je lépe vyjádřitelný termínem „vyhynulý“, neboť od posledního doloženého sběru uplynulo více jak 60 let. L. Hrouda (1990) uvádí ještě Dominův sběr od obce Vrbka z fytochorionu 7. Libochovická tabule, a označuje jej za velmi nepravděpodobný.

SEZNAM LITERATURY

DOMIN K., 1932. *Československé devaterníky*. Věst. Král. čes. Společ. Nauk, cl.math.-natur., 1931-32: 1-55



Výskyt do roku 2000



počet lokalit 1

Výskyt po roce 2001

